SPRAWOZDANIE

Z AUDYTU BUDŻETU GMINY MOKRSKO W 2018 R

MOKRSKO, STYCZEŃ 2019 R.

SPRAWOZDANIE Z REALIZACJI ZADANIA AUDYTOWEGO

NAZWA ZADANIA AUDYTOWEGO: Audyt budżetu Gminy Mokrsko w 2018 roku.

JEDNOSTKA AUDYTOWANA: Urząd Gminy Mokrsko

I CEL: Celem zadania audytowego jest uzyskanie racjonalnej pewności o prawidłowym sposobie wykonania budżetu Gminy Mokrsko za rok 2018

II ZAKRES:

- Podmiotowy:

Zadanie audytowe przeprowadzone zostało w Urzędzie Gminy Mokrsko.

- Przedmiotowy:

Realizacja wykonania budżetu Gminy Mokrsko w okresie od 01.01.2018r. do 30.09.2018r.

III TERMIN REALIZACJI AUDYTU: Zadanie audytowe realizowane było w okresie od 17.12.2018-25.01.2019 r.

IV PODJĘTE DZIAŁANIA I ZASTOSOWANE TECHNIKI:

W trakcie realizacji niniejszego zadania audytowego wykorzystano następujące techniki i dokumenty robocze audytu wewnętrznego:

Testy przeglądowe – identyfikacja zasad funkcjonowania audytowanego obszaru i jego podobszarów oraz potwierdzenie istnienia (lub nie) kontroli, poprzez użycie niżej wymienionych technik:

- zapoznanie się z dokumentami służbowymi,

- uzyskanie wyjaśnień i informacji od pracowników audytowanej jednostki w oparciu o rozmowy i wywiady z pracownikami.

Testy zgodności – analiza zidentyfikowanych procedur zewnętrznych oraz wewnętrznych w celu oceny stopnia i zakresu ich stosowania, poprzez użycie niżej wymienionych technik:

- porównanie określonych zbiorów danych z kryteriami ustalonymi przez audytora (na podstawie przepisów prawa),

- sprawdzenie rzetelności informacji oraz jej porównanie z informacja zewnętrzną.

Testy rzeczywiste – ocena efektywności funkcjonowania badanych obszarów z uwzględnieniem środków finansowych otrzymanych przez jednostki oraz wydatkowanych przez jednostki.

Ponadto uzyskano informacje i wyjaśnienia od pracowników audytowanej jednostki.

V KRYTERIA USTALEŃ STANU FAKTYCZNEGO:

Ustawa z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (Dz. U. z 2017 r. poz. 2077)
Ustawa z dnia 29 września 1994r. o rachunkowości (Dz. U. z 2018 poz. 395 t. j.)
Rozporządzenie Ministra Rozwoju i Finansów z dnia 13 września 2017 r. w sprawie rachunkowości oraz planów kont dla budżetu państwa, budżetów jednostek samorządu terytorialnego, jednostek budżetowych, samorządowych zakładów budżetowych, państwowych funduszy celowych oraz państwowych jednostek budżetowych mających siedzibę poza granicami Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. z 2017, poz. 1911)
Ustawa z dnia 17 grudnia 2004r. o odpowiedzialności za naruszenie dyscypliny finansów publicznych (Dz.U. z 2018 poz. 458 j. t.)
Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 9 stycznia 2018r. w sprawie sprawozdawczości budżetowej (Dz.U. z 2018r. poz. 109)

Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 2 marca 2010 r. w sprawie szczegółowej klasyfikacji dochodów i wydatków (Dz. U. z 2014r., poz. 1053 t. j.)

Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 7 grudnia 2010 r. w sprawie sposobu prowadzenia gospodarki finansowej jednostek budżetowych i samorządowych zakładów budżetowych (Dz. U. z 2015 r., poz. 1542 t. j.)

VI USTALENIE STANU FAKTYCZNEGO

Wójtem Gminy Mokrsko wyłonionym w wyborach samorządowych, które odbyły się 21 października 2018 r. został Pan Zbigniew Dąbrowski. Poprzednim Wójtem Gminy Mokrsko był Pan Tomasz Kącki.

Na podstawie art. 53 ust 1 i 2 ustawy o finansach publicznych kierownik jednostki sektora finansów publicznych, jest odpowiedzialny za całość gospodarki finansowej tej jednostki. Kierownik jednostki może powierzyć określone obowiązki w zakresie gospodarki finansowej pracownikom jednostki. Przyjęcie obowiązków przez te osoby powinno być potwierdzone dokumentem w formie odrębnego imiennego upoważnienia albo wskazania w regulaminie organizacyjnym tej jednostki.

Natomiast na podstawie art. 54 ust. 1 ustawy o finansach publicznych głównym księgowym jednostki sektora finansów publicznych, jest pracownik, któremu kierownik jednostki powierza obowiązki i odpowiedzialność w zakresie:

1) prowadzenia rachunkowości jednostki;

2) wykonywania dyspozycji środkami pieniężnymi;

3) dokonywania wstępnej kontroli:

a) zgodności operacji gospodarczych i finansowych z planem finansowym,

b) kompletności i rzetelności dokumentów dotyczących operacji gospodarczych i finansowych.

W Gminie Mokrsko funkcję Skarbnika Gminy pełni od 29 grudnia 2003 r. Pani Renata Nagła (Uchwała Nr XIII/63/03 Rady Gminy w Mokrsku z dnia 5 grudnia 2003 r. powołująca skarbnika gminy), posiadająca zakres obowiązków, uprawnień i odpowiedzialności określony pismem O.2120.7.2012.KK z dnia 5 stycznia 2012 r.

Zgodnie ze obowiązującym w Urzędzie Gminy Mokrsko regulaminem organizacyjnym skarbnik zapewnia sprawne funkcjonowanie gospodarki finansowej Gminy,
a w szczególności:
1) przygotowuje projekt budżetu Gminy;
2) realizuje budżet Gminy;

3) prowadzi rachunkowość i gospodarkę finansową Gminy na zasadach określonych przepisami prawa;

4) dokonuje analizy wykonania budżetu, informuje Wójta i Radę o jego realizacji i wnioskuje o wprowadzenie zmian;

5) składa kontrasygnaty na dokumentach, które powodują powstawanie zobowiązań pieniężnych Gminy;

6) informuje Radę o odmowie złożenia kontrasygnaty;

7) informuje Regionalną Izbę Obrachunkową o niewłaściwym gospodarowaniu mieniem gminnym lub wykonaniem budżetu;

8) zapewnienia prawidłowy obieg dokumentów księgowych;

9) zapewnienia prawidłowe i bieżące prowadzenie księgowości podatkowej i budżetowej;

10) nadzoruje i kontroluje gospodarkę finansową jednostek organizacyjnych Gminy;

11) nadzoruje prawidłowość rozliczeń prowadzonych inwestycji;

12) nadzoruje realizację planów finansowych;

1. ANALIZA DOCHODÓW I WYDATKÓW W OKRESIE 1.01.-30.09.2018 R.

Budżet gminy jest narzędziem zapewniającym jej samodzielność w działaniu i finansowaniu. Prawidłowe zarządzanie finansami daje możliwość wywiązywania się z celów i zadań nałożonych na gminę.

Na podstawie art. 18 ust 2 pkt 4 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym oraz art. 211, 212, 214, 239, 258, 264 ust 3 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych budżet Gminy Mokrsko zatwierdzono Uchwałą Nr XLI/215/18 Rady Gminy Mokrsko z dnia 30 stycznia 2018 roku.

Ustalono następujące wartości poszczególnych pozycji:

dochody – 22.944.626,45 zł w tym:

-dochody bieżące -22.443.882,45 zł

-dochody majątkowe – 500.744,00 zł

wydatki – 22.944.626,45 zł w tym:

-wydatki bieżące -21.228.671,45 zł

-wydatki majątkowe 1.715.955, 00 zł

Według stanu na dz. 30.09.2018 r. w toku realizacji budżetu prognozowane dochody zwiększono o 808.008,19 zł, do kwoty 23.752.634,64 zł, a planowane wydatki zostały zwiększone o 1.066.413,19 zł, do kwoty 24.011.039,64 zł. Kwota planowanych rozchodów tj.

608.949,72 zł pozostała bez zmian. Natomiast planowana kwota przychodów została zwiększona z 608.949,72 zł do 867.354,87 zł tj. o 258.404,95 zł.

Prognozowane dochody na 2018 rok według stanu na dz. 30.09.2018 r. zrealizowano w 76,5 % tj. na kwotę 18.163.004,98 zł, w tym:

- dochody bieżące w wysokości 17.916.547,11 zł, tj. 77,8 % zaplanowanej wartości;
- dochody majątkowe w wysokości 246.457,87 zł., co stanowi 33,3 % wielkości planowanej.

Realizacja dochodów wg działów klasyfikacji przedstawia się następująco:

Dział 010 – Rolnictwo i łowiectwo

Zaplanowane do wykonania dochody w tym dziale na kwotę 241.733,17 zł w omawianym okresie zostały zrealizowane w 100% na kwotę 241.787,91 zł. Kwota dotacji celowej z budżetu państwa w wysokości 226.733,17 zł z przeznaczeniem na pokrycie zwrotu podatku akcyzowego zawartego w cenie paliwa dla producentów rolnych, kwota 1.554,74 zł, jako wpływy z dzierżawy obwodów łowieckich oraz kwota 13.500,00 zł, jako dotacja celowa.

Dział 400 – Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz i wodę

Dochody w tym dziale zostały zaplanowane na kwotę 434.150,00 zł. W okresie sprawozdawczym zostały zrealizowane w 81,7 % na wartość 354.794,11 zł i dotyczą wpłat za zużytą wodę na sumę 304.833,66 zł przez poszczególnych odbiorców oraz opłat za dostarczanie ciepła w wysokości 34.322,98 zł.

Kolejną pozycją zrealizowanych dochodów było dostarczenie energii elektrycznej w kwocie 11.375,69 zł. Ponadto wykonano kwotę 2.261,78 zł tytułem odsetek od nieterminowych wpłat w wyżej wymienionych tytułów.

Stan należności z powyższych tytułów pozostałych do zapłaty na dzień 30.09.2018 r. to kwota 77.293,87 zł.

Dział 600 – Transport i łączność

W dziale tym wykonano dochody w kwocie 1.652,19 zł tytułem wpływów z różnych opłat - opłata za zajęcie pasa drogowego, co stanowi 0,33 %. Kwota planowana dotacja celowa w kwocie 494.244,00 zł dot. Rozbudowy drogi gminnej w miejscowości Komorniki.

Dział 700 – Gospodarka mieszkaniowa

Zrealizowane dochody bieżące w tym dziale obejmują :

- wpływy z opłat z tytułu użytkowania wieczystego nieruchomości, które zostały wykonane w 100 % na kwotę 3.576,65 zł,

- dochody z najmu i dzierżawy składników majątkowych , które zrealizowano w wysokości 73.817,59 zł, tj. w 73,81 %,

- wpłaty z tytułu odpłatnego nabycia prawa własności oraz prawa użytkowania wieczystego nieruchomości 7.932,00 zł

-wpływy z usług 12.645,81 zł

- odsetki od nieterminowych wpłat w kwocie 194,53 zł, co stanowi 38,9 % planowanej wielkości,

- wpływy ze sprzedaży składników majątkowych na kwotę 2.716,52 zł.

Stan należności pozostałych do zapłaty w tym dziale to kwota 16.448,72 zł, w tym całość to kwota zaległości.

Dział 710 – Pozostała działalność

-wpływy z usług na kwotę 16.227,00 zł, co stanowi 73,75% planu

Dział 750 – Administracja publiczna

Zaplanowane dochody w tym dziale zostały wykonane w 87,9 % na kwotę 40.620,00 zł i jest to dotacja celowa otrzymana z budżetu państwa na realizację zadań bieżących z zakresu administracji rządowe.

Dział 751 – Urzędy naczelnych organów władzy państwowej, kontroli i ochrony prawa oraz sądownictwa

Zaplanowane w tym dziale dotacje celowe z budżetu państwa na realizację bieżących zadań z zakresu administracji rządowej w wysokości 33.918,00 zł zrealizowano w 99,18 %

Dział 754 – Bezpieczeństwo publiczne i ochrona przeciwpożarowa

Kwota planowanych dochodów w tym dziale to dotacja celowa otrzymana z budżetu państwa na realizację zadań bieżących na obronę cywilną w wysokości 10.000 zł, z czego nie wykorzystano 100 % planu.

Dział 756 – Dochody od osób prawnych, od osób fizycznych i od innych jednostek nie posiadających osobowości prawnej oraz wydatki związane z ich poborem

W dziale tym zaplanowano wykonanie dochodów w wysokości 4.454.702 zł, które zostały zrealizowane w wysokości 3.489.732,35 zł, co stanowi 78,3 % zaplanowanej kwoty, w tym:

- podatek od działalności gospodarczej osób fizycznych, opłacany w formie karty podatkowej, który wykonano w 118,3 % na kwotę 3.550,40 zł,

- podatek od nieruchomości od osób prawnych, który został wykonany w 77,3 % na sumę 614.739,59 zł,

- podatek rolny od osób prawnych– wykonany w 72 % na kwotę 4.348,50 zł,

- podatek leśny od osób prawnych, który zrealizowano w kwocie 21.033,00 zł, tj. w 85,58 %,

- podatek od środków transportowych od osób prawnych- 10.912,00 zł, tj. w 81,6 %,

- podatek od nieruchomości od osób fizycznych, który został wykonany w 91,01 % na sumę 324.932,73 zł,

- podatek rolny od osób fizycznych– wykonany w 80,47 % na kwotę 439.966,71 zł,

- podatek leśny od osób fizycznych, który zrealizowano w kwocie 19.550,10 zł, tj. w 78,2 %,

- podatek od środków transportowych od osób fizycznych- 52.400,90 zł, tj. w 104,4 %,

- podatek od spadków i darowizn, który wykonano w na kwotę (-)1.192,23 zł,

-wpływy z opłaty targowej zaplanowano 100,00 zł, z czego niezrealizowano 100 %,

- opłatę od posiadania psów zrealizowano w 85,33 % na kwotę 2.560,00 zł,

-wpływy od czynności cywilnoprawnych wykonano w kwocie 85.483,15, co stanowi 85,48 %

-wpływy z tytułu kosztów egzekucyjnych, opłaty komorniczej i kosztów upomnień w kwocie 2.685,63 zł

-wpływy z odsetek od nieterminowych wpłat z tytułu podatków i opłat w kwocie 3.630,63 zł

-wpływy z innych opłat stanowiących dochody jednostek samorządu terytorialnego na podstawie ustaw w kwocie 35.915,00 zł,

- podatek dochodowy od osób fizycznych , który wykonano w wysokości 1.836.934 zł, tj. w 75,04 %,

- podatek dochodowy od osób prawnych, który zrealizowano w 101,56 % na kwotę 31.219,54 zł,

Saldo należności pozostałych do zapłaty w tym dziale to kwota 695.262,00 zł, w tym: zaległości to suma 228.603,53 zł.

Dział 758 – Różne rozliczenia

Zrealizowane dochody w tym dziale to kwota 7.174.211,41zł, co stanowi 80,98 % planowanej wielkości i dotyczą:

- części oświatowej subwencji ogólnej w wysokości 4.023.204 zł,

- części wyrównawczej subwencji ogólnej w wysokości 2.802.483 zł,

- różnych rozliczeń finansowych w ramach których wykonano wpływy dochodów różnych na kwotę 276.866,41 zł,

- części równoważącej subwencji ogólnej w wysokości 71.658 zł.

Dział 801 – Oświata i wychowanie

Zaplanowane do wykonania dochody w tym dziale to kwota 415.565 zł, z czego uzyskano 321.286,52 zł, co stanowi 77,31 % planowanej wielkości.

Uzyskane dochody obejmują między innymi:

- opłaty za pobyt w przedszkolach w kwocie 26.060,94 zł, co stanowi 100,2 %,

- dotacje dla gminy na realizację zadań własnych w zakresie wychowania przedszkolnego w łącznej wysokości 134.605 zł,

- dotację celową z budżetu państwa na realizację zadań zleconych w wysokości 53.764,58 zł z przeznaczeniem na zakup podręczników dla uczniów klas pierwszych szkół podstawowych,

- opłaty za wyżywienie i przygotowanie posiłków w stołówkach szkolnych i przedszkolnych w łącznej kwocie 63.018,00 zł, co stanowi 65 % zaplanowanych wielkości,

Dział 851 – Ochrona zdrowia

Zaplanowane dochody w tym dziale zrealizowano w 103,81 % na wartość 76.604,81 zł i dotyczą opłat za wydane zezwolenia na sprzedaż napojów alkoholowych..

Dział 852 – Pomoc społeczna

Zaplanowane do wykonania dochody w tym dziale obejmują dotacje celowe otrzymane z budżetu państwa na realizację zadań bieżących zarówno zleconych jak i własnych, które zostały zrealizowane w okresie sprawozdawczym w 75,09 %, co stanowi kwotę 679.760,11 zł, z czego przypada na:

-ośrodki wsparcia – 464.865,11 zł,

-wspieranie rodziny - 12.729,76 zł,

-składki na ubezpieczenie zdrowotne opłacane za osoby pobierające niektóre świadczenia z pomocy społecznej, niektóre świadczenia rodzinne oraz za osoby uczestniczące w zajęciach w centrum integracji społecznej – 15.197,00 zł,

- zasiłki okresowe, celowe i pomoc w naturze oraz składki na ubezpieczenia emerytalne i rentowe – 11.029 zł,

-zasiłki stałe – 101.967,00 zł,

-ośrodek pomocy społecznej – 66.150,00 zł,

-usługi opiekuńcze i specjalistyczne usługi opiekuńcze - 9.165,00 zł,

-pomoc w zakresie dożywiania-11.387,00 zł,

Dział 854 – Edukacyjna opieka wychowawcza

Zaplanowane dochody w tym dziale to kwota dotacji z budżetu państwa na realizację własnych zadań bieżących, którą wykonano w 100 % na kwotę 10.000 zł z przeznaczeniem na pomoc materialną dla uczniów.

Dział 855-Rodzina

Wykonane dochody w tym dziale obejmują:

-świadczenia wychowawcze 3.007.227,00 zł

-świadczenia rodzinne, świadczenia z funduszu alimentacyjnego oraz składki na ubezpieczenia emerytalne i rentowe z ubezpieczenia społecznego -1.767.328,05 zł

-karta dużej rodziny -110,50 zł,

-wspieranie rodziny -302.617,45 zł,

Dział 900 – Gospodarka komunalna i ochrona środowiska

Zrealizowane dochody w tym dziale to kwota 494.142,22 zł, a planowane 642.898 zł, co stanowi 76,86 % planowanej kwoty i dotyczą:

- opłat za unieszkodliwianie ścieków bytowych – 126.857,34 zł,
- gospodarka odpadami komunalnymi – 314.260,01 zł,
- opłat za korzystanie ze środowiska - 18.340,99 zł,
- pozostała działalność – 33.852,00 zł.

Dział 926 – Kultura fizyczna

-obiekty sportowe: dotacje celowe w ramach programów finansowanych z udziałem środków europejskich -49.000,00 zł.

<u>Realizacja wydatków wg działów klasyfikacji przedstawia się następująco</u>:

Dział 010 – Rolnictwo i łowiectwo

W dziale tym zaplanowane wydatki wykonano w 88,33 % - kwota 247.533,17 zł i obejmują wpłatę gminy na rzecz izby rolniczej w wysokości 2 % uzyskanych wpływów z podatku rolnego, którą dokonano w wysokości 6.800,00 zł, co stanowi 45,33 % zaplanowanej wielkości.

Dział 400 – Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz i wodę

Zaplanowane wydatki w tym dziale to kwota 495.774,00 zł, które w omawianym okresie zostały zrealizowane w wysokości 379.125,64 zł , co stanowi 76,47 % planowanej wielkości.

Zrealizowane wydatki obejmują:

-dostarczanie ciepła tj. wynagrodzenia wraz z pochodnymi konserwatorów wodociągów oraz palaczy CO w budynkach komunalnych, zakup materiałów, usług i energii itp. w kwocie 117.724,52 zł , co stanowi 71,24% planu,

-dostarczanie wody tj: zakup materiałów, usług i energii niezbędnych do ciągłej pracy hydroforni i stacji uzdatniania wody, koszty związane z utrzymaniem samochodu, zakup opału oraz różne opłaty i składki na łączną kwotę 248.003,74 zł , co stanowi 78,59% planu,

-dostarczanie energii elektrycznej w kwocie 13.397,38 zł, co stanowi 89,31% planu.

Dział 600 – Transport i łączność

Na realizację wydatków w tym dziale zaplanowano kwotę 1.765.771,00 zł, którą zrealizowano w 81,77 % na kwotę 1.443.976,43 zł i są to wydatki bieżące i majątkowe.

Poniesione wydatki obejmują:

-dotacja celowa na pomoc finansową udzieloną powiatowi na dofinansowanie własnych zadań inwestycyjnych i zakupów inwestycyjnych dot. dróg powiatowych zaplanowana w kwocie 25.000,00 zł , wydatku niezrealizowano.

- drogi publiczne gminne: wynagrodzenia wraz z pochodnymi pracowników stałych, pracowników sezonowych oraz pracowników zatrudnionych w ramach robót publicznych, koszty utrzymania gminnego sprzętu drogowego tj. zakup materiałów i wyposażenia oraz usług pozostałych , a także różne opłaty i składki, remonty i bieżąca naprawa dróg gminnych przy udziale własnego sprzętu oraz zakup kruszywa wraz z transportem do ich wykonania, w łącznej kwocie 435.292,01 zł

-wydatki inwestycyjne 973.270,74 zł,

-wydatki na zakupy inwestycyjne 16.000,00 zł.

Dział 700 – Gospodarka mieszkaniowa

Zaplanowane wydatki w tym dziale w kwocie 163.010 zł zostały zrealizowane w 74,4 % na kwotę 121.273,67 zł. Wykonane wydatki bieżące obejmują wynagrodzenia i pochodne dla konserwatorów budynków komunalnych w wysokości oraz zakup materiałów budowlanych do remontu budynków komunalnych, opłaty za energię elektryczną.

Dział 710 – Działalność usługowa

W ramach tego działu planowane wydatki na kwotę 182.200 zł. W okresie sprawozdawczym wydatkowano kwotę 67.734,00 zł z przeznaczeniem na działalność usługową w ramach której finansowane są: usługi związane z planami zagospodarowania przestrzennego, obsługa prawna i BHP oraz inne wydatki.

Dział 750 – Administracja publiczna

Wydatki w zakresie administracji realizowane są w ramach zadań własnych i zleconych. Na realizację zadań tego działu zaplanowano kwotę 2.045.477 zł, którą wykonano w 71,31 % tj. kwota 1.458.741,78 zł, z czego:

-opłacenie wynagrodzeń wraz z pochodnymi pracowników realizujących zadania z zakresu administracji rządowej 36.860,00 zł.

-działalność Rady Gminy tj. diety radnych, materiały biurowe, wydatkowano 45.682,45 zł, co stanowi 57,1 % planowanej kwoty;

-działalność Urzędu Gminy – 1.291.146,05 zł, tj. 71,69 % kwoty planowanej;

-na działania związane z promocją gminy wydatkowano kwotę 7.153,44 zł, a zaplanowano 16.000,00 zł;

- pozostała działalność -77.899,84 zł

Dział 751 – Urzędy naczelnych organów władzy państwowej, kontroli i ochrony prawa oraz sądownictwa

Planowane wydatki w ramach zadań zleconych w tym dziale w wysokości 34.197 zł zostały wydatkowane w 10,8 % z przeznaczeniem na aktualizację stałego rejestru wyborców w gminie, na pokrycie kosztów związanych z przeprowadzeniem wyborów do rad gminy, powiatu, województwa i wyboru wójta.

Dział 754 – Bezpieczeństwo publiczne i ochrona przeciwpożarowa

Na realizację wydatków w tym dziale zaplanowano kwotę 402.666 zł, którą zrealizowano w 42 % na wartość 169.152,40 zł i dotyczyły wydatków bieżących tj. kosztów utrzymania jednostek OSP tj. wynagrodzenia wraz z pochodnymi kierowców i konserwatorów, zakup materiałów i wyposażenia, energii, usług pozostałych oraz różnych opłat i składek oraz wydatków majątkowych.

Dział 757 – Obsługa długu publicznego.

W okresie sprawozdawczym wydatkowano kwotę 290.991,35 zł tytułem odsetek od zaciągniętych w latach ubiegłych pożyczek i kredytów oraz innych kosztów związanych z obsługą długu, co stanowi 80,83 % zaplanowanej kwoty.

Dział 758 – Różne rozliczenia

W dziale tym zaplanowana kwota wydatków to wydatki bieżące i majątkowe. Wydatki bieżące zaplanowano w wysokości 198.500,00 zł, które w okresie sprawozdawczym wykonano w 67,16 %.

Dział 801 – Oświata i wychowanie

Na oświatę w gminie zaplanowano wydatki w wysokości 7.746.529,00 zł, które w omawianym okresie wykonano na kwotę 5.930.540,32 zł, co stanowi 76,5 %, z tego:

-na utrzymanie szkół podstawowych na planowane 4.812.015,00 zł, wydatkowano 3.629.682,68 zł, co stanowi 75,42 %,

-utrzymanie oddziału przedszkolnego przy szkole podstawowej w okresie sprawozdawczym to kwota 73.525,46 zł, co stanowi 80,57 % planowanej wielkości;

-utrzymanie przedszkoli wydatkowano 704.761,37 zł, natomiast zaplanowano 1.020.113,00 zł, co stanowi 69,08 % planowanej wielkości

-utrzymanie gimnazjum zaplanowane wydatki w wysokości 1.085.953,00 zł, które zostały zrealizowane w 96,65 % tj. na kwotę 1.049.613,14 zł;

-dowożenie uczniów do szkół wydatkowano kwotę 74.301,86 zł, co stanowi 68,82 % planowanej wielkości,

-dokształcanie i doskonalenie zawodowe nauczycieli wydatkowano kwotę 7.474,50 zł;

-działalność stołówek szkolnych i przedszkolnych zaplanowane środki w wysokości 554.966 zł wydatkowano w kwocie 368.620,54 zł, co stanowi 66,42 % wielkości planowanej,

-zapewnienie uczniom prawa do bezpłatnego dostępu do podręczników, materiałów edukacyjnych lub materiałów ćwiczeniowych planowana kwota wydatków w wysokości 53.765 zł została wykonana w wysokości 22.020,77 zł,

Dział 851 – Ochrona zdrowia

Planowane wydatki w tym dziale to kwota 74.300 zł, która w okresie sprawozdawczym została zrealizowana w 67,9 % na kwotę 50.442,69 zł z przeznaczeniem na prowadzenie działań związanych z profilaktyką i rozwiązywaniem problemów alkoholowych w gminie oraz na działania profilaktyczne mające na celu zwalczanie narkomanii.

Dział 852 – Pomoc społeczna

Na pomoc społeczną w gminie zaplanowane wydatki to kwota 1.355.061,00 zł, która została zrealizowana w 73,2 % na sumę 992.074,02 zł, w tym:

-ośrodki wsparcia -wydatkowano kwotę 453.681,74 zł;

-składki na ubezpieczenie zdrowotne opłacane za osoby pobierające niektóre świadczenia z pomocy społecznej, niektóre świadczenia rodzinne oraz za osoby uczestniczące w zajęciach w centrum integracji społecznej, gdzie wydatkowano kwotę 15.195,04 zł;

-zasiłki i pomoce w naturze oraz składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe w wysokości 151.116,67 zł;

-zasiłki stałe – 101.966,80 zł;

-ośrodki pomocy społecznej w wysokości 196.572,76 zł;

-koszty zatrudnienia opiekunek domowych – 61.231,51 zł,

-pozostała działalność w ramach której realizowano program dożywiania dzieci wydatkowano łącznie kwotę 12.309,50 zł.

Dział 854 – Edukacyjna opieka wychowawcza.

W dziale tym zaplanowane wydatki to kwota 78.000 zł, którą zrealizowano w 99,3 % tj. kwota 75.140,00 zł. Wydatkowane środki zostały przeznaczone na pomoc materialną dla uczniów o charakterze socjalnym w formie stypendiów w wysokości 12.500,00 zł oraz o charakterze motywacyjnym w wysokości 62.640,00 zł.

Dział 855- Rodzina

Zaplanowana w tym dziale kwota 6.975.075,45 zł została wykonana w 72,59% tj. w kwocie 5.063.503,00 zł, z czego:

-świadczenia wychowawcze- 2.995.472,74 zł;

-świadczenia rodzinne, świadczenia z funduszu alimentacyjnego oraz składki na ubezpieczenia emerytalne i rentowe z ubezpieczenia społecznego -1.743.776,73 zł;

-karta dużej rodziny -41,00 zł;

-wspieranie rodziny – 296.214,05 zł;

-rodziny zastępcze -27.998,48 zł;

Dział 900 – Gospodarka komunalna i ochrona środowiska.

Na gospodarkę komunalną w gminie zaplanowano wydatki na kwotę 1.259.057,88 zł.

W okresie sprawozdawczym wydatkowano kwotę 913.713,39 zł, co stanowi 72,57 % planowanej wielkości z przeznaczeniem na:

-bieżące utrzymanie oczyszczalni ścieków – 396.899,97 zł,

-gospodarkę odpadami – 319.967,43 zł,

-utrzymanie zieleni – 9.435,04 zł

-schroniska dla zwierząt -22.706,00 zł

-oświetlenie i konserwację oświetlenia ulicznego – 122.262,99 zł;

-pozostałą działalność – 42.441,96 zł;

Dział 921 – Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego.

Na działalność kulturalną w gminie zaplanowano wydatki w wysokości 386.775 zł, które zostały zrealizowane w wysokości 286.640,75 zł, co stanowi 74,11 % wielkości planowanej.

Dział 926 – Kultura fizyczna

Wydatki zaplanowane w tym dziale to kwota 208.413 zł, która została zrealizowana w 63,4 % ,tj. w kwocie 132.121,74 zł, z czego:

-obiekty sportowe -82.121,74 zł;

-zadania w zakresie kultury fizycznej – 50.000,00 zł.

Analizując powyższe kwoty wydatków, stwierdzono wzrost pozycji w działach 801- Oświata i wychowanie oraz 852 - Pomoc społeczna. Szczegóły przedstawia poniższe zestawienie:

	Plan w projekcie na 2018 r.	Plan wg stanu na 30.09.2018 r.	Plan w projekcie na 2019 r.
Dział 801 Oświata i wychowanie	7.615.488,86	7.746.529,00	7.798.208,00
Dział 852 Pomoc społeczna	1.265.189,00	1.355.061,00	1.514.953,00

2. ANALIZA POZIOMU ZADŁUŻENIA WRAZ Z PROGNOZĄ DO 2023 R. ORAZ WERYFIKACJA REALNOŚCI WIELOLETNIEJ PROGNOZY FINANSOWEJ

Określenie relacji pomiędzy dochodami i wydatkami oddaje efekt podejmowanych w ramach samorządów decyzji. Jednocześnie jest skutkiem realizowanych działań na rzecz społeczeństwa lokalnego.

	Projekt na 2018	Stan na 30.09.2018	Projekt na 2019
Dochody:	22.944.626,45	23.752.634,64	22.402.806,00
Dochody bieżące	22.443.882,45	23.012.569,14	22.399.806,00
Dochody majątkowe	500.744,00	740.065,50	3.000,00
Wydatki:	22.944.626,45	24.011.039,64	22.981.660,00
Wydatki bieżące	21.228.671,45	22.282.271,50	21.763.000,00
Wydatki majątkowe	1.715.955,00	1.728.768,14	1.218.000,00
Wynik budżetu	0 budżet zrównoważony	- 258.405,00	-578.854,00
Nadwyżka operacyjna	1.215.211,00	730.297,64	636.806,00
Planowany deficyt	0	258.405,00	578.854,00
Planowane rozchody	608.949,72	608.949,72	490.616,38

Planowane przychody	608.949,72	867.354,72 w tym: wolne środki 100.000,00 zł	1.069.470,38 w tym: wolne środki 400.000,00 zł

Porównując dane syntetyczne budżetu na rok 2018 z danymi zawartymi w projekcie na 2019 rok, stwierdzono niepokojącą tendencję: dochody bieżące planowane na 2019 r. są niższe niż plan na 2018 r., wydatki bieżące natomiast są wyższe o 550.000,00 zł. Powoduje to pogorszenie równowagi budżetu, gdyż od planowanego zrównoważonego w 2018 r. projekt na 2019 r. zakłada deficyt w kwocie 578.854,00 zł przy jednoczesnym zmniejszeniu nadwyżki operacyjnej z 1.215.211,00 zł planowanej w 2018 r. do 636.806,00 zł planowanej w 2019 r. Od czasu obowiązywania indywidualnego wskaźnika zadłużenia wielkość nadwyżki operacyjnej jest bardzo istotna, gdyż decyduje o możliwości spłaty wcześniej zaciągniętych zobowiązań w latach przyszłych.

Na podstawie art. 243 ust 1 organ stanowiący jednostki samorządu terytorialnego nie może uchwalić budżetu, którego realizacja spowoduje, że w roku budżetowym oraz w każdym roku następującym po roku budżetowym relacja łącznej kwoty przypadających w danym roku budżetowym:

1) spłat rat kredytów i pożyczek, o których mowa w art. 89 ust. 1 pkt 2–4 oraz art. 90, wraz z należnymi w danym roku odsetkami od kredytów i pożyczek, o których mowa w art. 89 ust. 1 i art. 90,

2) wykupów papierów wartościowych emitowanych na cele określone w art. 89 ust. 1 pkt 2–4 oraz art. 90 wraz z należnymi odsetkami i dyskontem od papierów wartościowych emitowanych na cele określone w art. 89 ust. 1 i art. 90,

3) potencjalnych spłat kwot wynikających z udzielonych poręczeń oraz gwarancji do planowanych dochodów ogółem budżetu przekroczy średnią arytmetyczną z obliczonych dla ostatnich trzech lat relacji jej dochodów bieżących powiększonych o dochody ze sprzedaży majątku oraz pomniejszonych o wydatki bieżące, do dochodów ogółem budżetu, obliczoną według wzoru:

(R + O D) n ≤ 1 3 ∗ (Dbn−1 + Smn−1 − Wbn−1 Dn−1 + Dbn−2 + Smn−2 − Wbn−2 Dn−2 + Dbn−3 + Smn−3 − Wbn−3 Dn−3)

gdzie poszczególne symbole oznaczają:

R – planowaną na rok budżetowy łączną kwotę z tytułu spłaty rat kredytów i pożyczek, o których mowa w art. 89 ust. 1 pkt 2–4 oraz art. 90, oraz wykupów papierów wartościowych emitowanych na cele określone w art. 89 ust. 1 pkt 2–4 oraz art. 90,

O – planowane na rok budżetowy odsetki od kredytów i pożyczek, o których mowa w art. 89 ust. 1 i art. 90, odsetki i dyskonto od papierów wartościowych emitowanych na cele określone w art. 89 ust. 1 i art. 90 oraz spłaty kwot wynikających z udzielonych poręczeń i gwarancji,

D – dochody ogółem budżetu w danym roku budżetowym,

Db – dochody bieżące,

Sm – dochody ze sprzedaży majątku,

Wb – wydatki bieżące,

n – rok budżetowy, na który ustalana jest relacja,

n-1 – rok poprzedzający rok budżetowy, na który ustalana jest relacja,

n-2 – rok poprzedzający rok budżetowy o dwa lata,

n-3 – rok poprzedzający rok budżetowy o trzy lata.

Przy obliczaniu relacji, o których mowa powyżej, dla roku poprzedzającego rok budżetowy przyjmuje się planowane wartości wykazane w sprawozdaniu za trzy kwartały z wykonania budżetu jednostki samorządu terytorialnego. Do obliczenia relacji dla poprzednich dwóch lat przyjmuje się wartości wykonane wynikające ze sprawozdań rocznych.

Odnosząc się do danych zawartych w Wieloletniej Prognozie Finansowej na 2019 r. i lata kolejne dotyczących planowanych spłat rozchodów stwierdza się, że zaplanowane w wieloletniej prognozie finansowej wartości nie odpowiadają danym wynikającym z zawartych umów.

Według poniższego zestawienia ustalono różnice:

Rok	Zaplanowane spłaty wg WPF	Wskaźnik planowanej łącznej kwoty spłaty zobowiązań, o której mowa w art. 243 ust 1 ustawy do dochodów, bez uwzględnienia zobowiązań związku współtworzonego przez jst po uwzględnieniu ustawowych wyłączeń przypadających na dany rok	Kwoty wynikające z zawartych umów	Różnica	Indywidualny maksymalny wskaźnik Dopuszczalny wskaźnik spłaty zobowiązań określony w art. 243 ustawy po uwzględnieniu ustawowych wyłączeń, obliczony w oparciu o wykonanie roku poprzedzającego pierwszy rok prognozy (wskaźnik ustalony w oparciu o średnią arytmetyczną z 3 poprzednich lat)
2019	490 616,38	3,89%	2 440 616,38	-1 950 000,00	4,04%
2020	514 425,92	3,65%	614 425,92	+100 000,00	3,66%
2021	614 425,88	4,05%	1 186 330,58	-571 904,70	4,05%
2022	900 000,00	5,14%	971 359,23	-71 359,23	5,14%
2023	1 200 000,00	6,16%	536 000,00	+664 000,00	6,30%
2024	1 300 000,00	6,33%	300 000,00	+1 000 000,00	6,34%
2025	1 300 000,00	6,12%	1 300 000,00	0,00	6,34%
2026	1 300 000,00	5,92%	950 000,00	+350 000,00	6,34%
2027	1 300 000,00	5,66%	1 350 000,00	-50 000,00	6,34%
2028	1 300 000,00	5,51%	1 000 000,00	-300 000,00	6,34%
2029	1 300 000,00	5,28%	760 000,00	-540 000,00	6,34%
2030	558 734,31	2,23%	0,00	+558 734,31	6,34%

Zgodnie z zawartymi umowami kredytowymi – na kwotę łączną 11.408.732,11 zł , planowane rozchody winny wynosić 2.440.616,38 zł, natomiast wynoszą 490.616,38 zł. Zaplanowane w budżecie na 2019 r. rozchody są mniejsze o 1.950.000, 00 zł, niż wynika to z pierwotnie zawartych umów kredytowych.

Tabela umowy kredytowe - Informacja o pozostałych do spłaty kredytach i pożyczkach, wynikająca z zawartych w przeszłości umów.

Kredyt /pożyczka	Bank	Nr umowy	przeznaczenie kredytu/pożyczki	okres spłaty	kwota zaciągniętego kredytu/ pożyczki	%	kwota pozostałego do spłaty kredytu /pożyczki	Lata											
								2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
kredyt	BS Rusiec o/Mokrsko	1/2016/UG	finansowanie planowanego deficytu budżetu	2016-2023	1 000 000,00	3,24	1 000 000,00			332 000	332 000	336 000							
kredyt	GBW O/Sieradz	7/S/UG/ORK/U/2011	finansowanie planowanego deficytu budżetu oraz spłatę wczesniej zaciągnietych zobowiązań	do 2018	4 000 000,00	4,60	1 089 904,70	250 000	500 000	339 904,70									
kredyt	BS Rusiec o/Mokrsko	1/UG/2011	finansowanie planowanego deficytu budżetu oraz spłatę wczesniej zaciągnietych zobowiązań	2013-2018	1 500 000,00	3,50	934 100,00			400 000	534 100								
kredyt	PKO Wieluń	82 1020 4564 0000 5596 0030 3974	finansowanie planowanego deficytu budżetu oraz spłatę wczesniej zaciągnietych zobowiązań	2015 - 2020/31.01/	2 000 000,00	2,90	2 000 000,00	2 000 000											
pożyczka	WFOŚiGW	460/OW/PD/2012	finansowanie planowanego deficytu budżetu - Budowa systemu oczyszczania ścieków w gminie Mokrsko	2014-2019	400 000,00	1,75	76 190,46	76 190,46											
kredyt	BS Rusiec o/Mokrsko	3/2012/GM	spłata wcześniej zaciągnietych zobowiązań	2016-2019	700 000,00	3,54	700 000,00					200 000	300 000	200 000					

kredyt	BS Rusiec o/Mokrsko	2/2013/GM	spłata wcześniej zaciągnietych zobowiązań	2017 - 2020	2 000 000,00	4,75	2 000 000,00							1 100 000	900 000				
kredyt	BS Rusiec o/Mokrsko	1/UG/M/2017	finansowanie planowanego deficytu budżetu i spłatę wcześniej zaciągnietych zobowiązań	2026-2028	1 700 000,00	3,75	1 700 000,00								50 000	1 250 000	400 000		
kredyt	PBS w Kędzierzynie - Koźlu	2/JST/K/2017	finansowanie planowanego deficytu budżetu	2027-2028	700 000,00	2,85	700 000,00									100 000	600 000		
pożyczka	WFOŚiGW	205/OA/PD/2015	finansowanie planowanego deficytu budżetu /Szkoła Mokrsko/	2017-2022	552 611,00	2,50	421 036,95	105 259,24	105 259,24	105 259,24	105 259,23								
pożyczka	WFOŚiGW	610/GW/P/2015	finansowanie planowanego deficytu budżetu /zbiornik wody w Ożarowie/	2016-2021	110 000,00	2,50	27 500,00	9 166,68	9 166,68	9 166,64									
kredyt	BS Rusiec o/Mokrsko	1/2018/UG/M	finansowanie planowanego deficytu budżetu	2018-2029	760 000,00	3,20	760 000,00											760 000	
Ogółem							11 408 732,11	2 440 616,38	614 425,92	1 186 330,58	971 359,23	536 000	300 000	1 300000	950 000	1 350 000	1 000 000	760 000	

W rozchodach na rok 2019 nie zaplanowano spłaty kredytu zaciągniętego na podstawie umowy kredytu zawartej w Powszechnej Kasie Oszczędności Bank Polski SA z dnia 28 sierpnia 2012 r. na kwotę 2.000.000,00 zł przeznaczonego na sfinansowanie planowanego deficytu w budżecie Gminy Mokrsko na 2012 rok oraz spłatę wcześniej zaciągniętych zobowiązań z tytułu kredytów i pożyczek. Pierwotnie ww. umowa ustalała spłatę wg harmonogramu spłat od dnia 28 lutego 2015 r. do dnia 31 stycznia 2020 r. stałą kwotę 33.333,00 zł miesięcznie.

Zgodnie z postanowieniami aneksu nr 2 (numerację aneksu błędnie nadał bank, faktycznie jest to aneks nr 1) do powyższej umowy z dnia 25 lutego 2015 r. dokonano zmiany okresu kredytowania oraz terminów spłaty kredytu. Ustalono spłatę wg harmonogramu od dnia 31 stycznia 2019 r. do 31 grudnia 2019 r. w kwotach 165.000,00 zł przez 11 miesięcy i ostatnia spłata w kwocie 185.000,00 zł.

Zdaniem audytora pierwotnie zaplanowana spłata tego kredytu w okresie 28.01.2015-31.01.2020 była możliwa do udźwignięcia przez gminę -399.996,00 zł rocznie. Ustalenie aneksem tak dużej kwoty spłaty kredytu tj. 2.000.000,00 zł w jednym roku było niemożliwe do zrealizowania. Świadczą o tym wskaźniki w WPF.

Biorąc pod uwagę, iż w Wieloletniej Prognozie Finansowej na lata 2019-2030 zaplanowano od roku 2020 istotny wzrost o kwotę 1.070.624,00 zł dochodów bieżących i w kolejnych latach (2021 – 234.705,00 zł, 2022 -237.051,00 zł, 2023 – 239.422,00 zł, 2024 -241.816,00 zł, itd.), a wydatki bieżące niewielki wzrost o 217.636,00 zł w 2020 roku i około 220 tyś. w kolejnych latach (2021 – 219.813,00 zł, 2022 -222.011,00 zł, 2023 – 224.231,00 zł, 2024 - 226.474,00 zł, itd.), jak również kształtowanie się indywidualnego wskaźnika na poziomie maksymalnego, należy stwierdzić, że gmina nie posiada zdolności obsługi obecnego zadłużenia zgodnie z zawartymi umowami.

Przesuwanie spłat tego kredytu na kolejne lata powodowało przy tym nieuchronne pogłębienie się problemów budżetowych Gminy. Niepodjęcie innych skutecznych środków zaradczych, takich jak rozłożenie spłat na dłuższy okres, silniejsze ograniczenie wydatków bieżących lub zwiększenie dochodów a także brak decyzji o podniesieniu stawek podatku od nieruchomości również przyniosły negatywne skutki dla Gminy. Należy podkreślić, że ostatnia zmiana stawek podatków od nieruchomości została ustalona Uchwałą nr XXV/137/16 Rady Gminy Mokrsko z dnia 25 listopada 2016 r. w sprawie określenia wysokości stawek podatku od nieruchomości.

Zasadniczym problemem związanym z długiem zaciągniętym przez Gminę Mokrsko nie jest wielkość tego zadłużenia, ale bardzo niekorzystny rozkład spłat, skumulowanych w krótkim okresie i do tego w latach, w których dochody z dotacji były znacznie niższe niż w poprzednich latach.

Przeprowadzona przez audytora analiza wykazała, że podstawowym źródłem obecnych problemów finansowych Gminy Mokrsko są istotne błędy popełnione przy zarządzaniu finansami Gminy w poprzednich latach polegające na:

1. Dopuszczeniu do nadmiernego wzrostu inwestycji finansowanych w znacznej części środkami kredytowymi i powodującego poważne zadłużenie Gminy;
2. Niepodjęciu niezbędnych działań naprawczych, mimo wyraźnych sygnałów pogarszania się sytuacji finansowej Gminy;
3. Zbyt pasywnej polityce dochodowej.

Dla oceny sytuacji finansowej i perspektyw rozwoju Gminy Mokrsko istotne znaczenie ma też fakt, że otrzymywane przez Gminę dotacje pochodziły z budżetu państwa lub z budżetu środków europejskich, stanowiącego zgodnie z ustawą o finansach publicznych, część budżetu państwa. Świadczy to o braku efektywnych działań na rzecz pozyskiwania takich dochodów, jak dotacje z państwowych funduszy celowych i z agencji rządowych. Brak zróżnicowanych źródeł dochodów z dotacji spowodowało poważne ryzyko znaczącego zmniejszenia dochodów Gminy w kolejnych latach. Ponadto Gmina w minimalnym stopniu korzystała z możliwości zwiększania dochodów poprzez systematyczne, ale ograniczone co do skali zwiększanie stawek podatków lokalnych. Polityka utrzymywania stałych stawek podatków lokalnych nie tylko ogranicza bieżące dochody budżetowe, ale także stwarza ryzyko doprowadzenia do sytuacji, w której za kilka lat konieczne będzie dokonanie jednorazowej, drastycznej podwyżki podatków.

VII REKOMENDACJE:

Analiza sprawozdań i innych dokumentów budżetowych, wyniki oceny procedur zarządzania finansami Gminy oraz wyniki przeprowadzonych obliczeń prognostycznych pozwalają na sformułowanie i przekazanie następujących rekomendacji:

1. Podjęcie działań na rzecz restrukturyzacji zadłużenia Gminy prowadzącej do rozłożenia spłat zadłużenia na dłuższy okres
2. Regularnego dostosowywania stawek podatków lokalnych do zmieniających się zgodnie z przepisami ustawowymi, górnych limitów tych stawek, szczególnie w odniesieniu do stawek podatku od nieruchomości.
3. Przestrzegania zasad rygorystycznej polityki płacowej we wszystkich jednostkach organizacyjnych Gminy
4. Wyegzekwowania od kierowników jednostek organizacyjnych Gminy sporządzania programów działania w okresie, w którym wydatki Gminy będą obniżone.
5. Rozpatrzenia przyczyn wysokich wydatków na zadania oświatowe i sporządzenia realnego programu obniżenia tych wydatków
6. Rozpatrzenia przyczyn wysokich wydatków na pomoc społeczną i podjęcia działań zmierzających do bardziej efektywnego wykorzystania środków Gminy na pomoc społeczną
7. Przeprowadzenia analizy przyczyn nietrafnych prognoz dochodów budżetowych sporządzanych w ramach prac nad projektami budżetów i podjęcia działań na rzecz poprawy trafności tych prognoz.
8. Wzmocnienie nadzoru właściwych komórek Urzędu Gminy nad finansami podległych Gminie jednostek organizacyjnych i nad efektywnym wykonywaniem przez te jednostki przypisanych im zadań.
9. Wzmocnienie nadzoru nad rzetelnym opracowaniem dokumentów związanych z budżetem Gminy i z wieloletnią prognozą finansową.
10. Opracowania i wykorzystywania w pracach nad projektami kolejnych budżetów wieloletniego programu przedsięwzięć inwestycyjnych.

Niniejsze sprawozdanie sporządzono w dwóch jednobrzmiących egzemplarzach.

Czynności audytowe prowadzone były przez Audytora wewnętrznego Kamilę Malinowską-Sztangreciak.

Dnia 25 stycznia 2019 r. Audytor wewnętrzny…Audytor Wewnętrzny Kamila Malinowska-Sztangreciak….

Zapoznałem się z treścią sprawozdania i kwituję odbiór egzemplarza:

WÓJT GMINY Zbigniew Dąbrowski

Wójt Gminy Mokrsko……